

Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Distr...: Algemeen
30 april 2019

Origineel: Engels
Alleen Engels, Frans, Russisch en
Spaans

Comité voor de rechten van personen met een handicap

“List of issues” voorafgaand aan de indiening van het gecombineerde tweede en derde periodieke verslag van België*.

A. Doel en algemene verplichtingen (art. 1-4)

1. Vermeld de concrete maatregelen die de Staat die Partij is sinds de herziening van zijn eerste verslag aan de Commissie genomen heeft om:

a) zijn nationale wetgeving in overeenstemming te brengen met al zijn verplichtingen uit hoofde van het Verdrag op federaal, regionaal en gemeenschapsniveau en te zorgen voor een nauwe samenwerking tussen deze niveaus;

b) ervoor te zorgen dat het regelgevend kader voor personen met een handicap en de uitvoering ervan in overeenstemming zijn met het in het Verdrag vastgelegde mensenrechtenmodel van handicaps;

(c) ervoor te zorgen dat de begrippen "handicap" op federaal, regionaal en gemeenschapsniveau consistent zijn en geen aanleiding geven tot ongelijke toegang tot rechten en diensten in de Staat die Partij is bij het Verdrag.

2. Gelieve informatie te verstrekken over nationale plannen of strategieën die specifiek gericht zijn op de rechten van personen met een handicap en op die waarin de handicapproblematiek is gemainstreamd.

3. Gelieve informatie te verstrekken over de maatregelen die zijn genomen om de volledige en effectieve participatie van personen met een handicap te verzekeren, via hun vertegenwoordigende organisaties, in alle stadia van alle wetgeving en beleid met betrekking tot handicaps, inclusief bij het ontwerp, de uitvoering en de herziening, en in andere beleids- en besluitvormingsprocessen, op federaal, regionaal en gemeenschapsniveau.

4. Gelieve informatie te verstrekken over de concrete maatregelen die zijn genomen om adviesraden op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau op te richten en om voldoende middelen toe te wijzen voor de oprichting ervan (CRPD/C/BEL/CO/1, par. 10).

B. Specifieke rechten (art. 5-30)

Gelijkheid en non-discriminatie (art. 5)

5. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

(a) om het antidiscriminatiwetgevingskader te versterken en de uitvoering ervan te verbeteren ter bestrijding van alle vormen van discriminatie op grond van een handicap, met

* Goedgekeurd door het Comité tijdens zijn eenentwintigste zitting (11 maart-5 april 2019).

inbegrip van gekruiste en meervoudige discriminatie, associatieve discriminatie en discriminatie op grond van de vroegere gezondheidstoestand;

(b) ter herziening van de rechtsmiddelen waarin de antidiscriminatiewet (CRPD/C/BEL/CO/1, paragraaf 12) voorziet en om te zorgen voor rechtsmiddelen en schadeloosstelling voor slachtoffers van discriminatie op grond van een handicap, met inbegrip van gekruiste en meervoudige discriminatie.

Vrouwen met een handicap (art. 6)

6. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

a) om intersectionele en meervoudige discriminatie ten aanzien van vrouwen en meisjes met een handicap te voorkomen, en om een gendergelijkheidsperspectief te integreren in de wetgeving en het beleid inzake handicaps en een gehandicaptenperspectief te integreren in de wetgeving en het beleid ten aanzien van vrouwen;

(b) vrouwen en meisjes met een handicap op federaal, regionaal en gemeenschapsniveau te emanciperen, onder meer door hun toegang tot onderwijs en werk te verzekeren.

Kinderen met een handicap (art. 7)

7. Gelieve informatie te verstrekken over:

a) de genomen maatregelen om de eerbiediging van het recht van kinderen met een handicap op een gezinsleven te waarborgen, met inbegrip van maatregelen ter ondersteuning van kinderen met een handicap in pleeggezinnen en de toegang tot vroegtijdige interventie en andere inclusieve diensten;

(b) het aantal kinderen met een handicap dat niet bij hun familie woont, met inbegrip van kinderen die in instellingen zijn geplaatst, en de financiële en andere middelen die zijn geïnvesteerd om hun de-institutionalisering en overgang naar het leven in de gemeenschap te waarborgen.

Bevordering van bewustwording (art. 8)

8. Gelieve informatie te verstrekken over:

a) De goedkeuring en uitvoering van actieplannen en strategieën op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau om de bewustmaking over de rechten van personen met een handicap en het Verdrag te verhogen;

b) Specifieke maatregelen om een positief beeld van personen met een handicap te bevorderen en misvattingen en stereotypen met betrekking tot deze personen, met name in de media, uit te roeien;

c) de wijze waarop organisaties van personen met een handicap betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling en uitvoering van bewustmakingsplannen en -strategieën, en bij de resultaten van die plannen en strategieën.

Toegankelijkheid (art. 9)

9. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

(a) om de toegankelijkheid te waarborgen van alle faciliteiten en diensten die voor het publiek op alle niveaus openstaan of worden verleend, met name op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en sociale diensten;

(b) om alle openbaarvervoerssystemen en stedelijke en plattelandsinfrastructuur toegankelijk te maken voor alle personen met een handicap; geef specifieke acties aan met een duidelijk tijdschema, meetbare basislijnen en indicatoren;

c) om adequaat toezicht te houden op de toewijzing van middelen die gericht zijn op het wegnemen van belemmeringen voor de toegankelijkheid en het bieden van permanente vorming voor het betrokken toezichthoudend personeel;

- d) om sancties, met inbegrip van financiële sancties, op te leggen voor de niet-naleving van de toegankelijkheidsnormen sinds de publicatie van de vorige slotopmerkingen;
- e) om permanente opleiding inzake toegankelijkheid door middel van universeel ontwerp op te nemen als onderdeel van verplichte curricula voor professionals zoals architecten, ontwerpers, ingenieurs en programmeurs.

Risicosituaties en humanitaire noodsituaties (art. 11)

10. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

- (a) om ervoor zorgen dat asielzoekers en vluchtelingen met een handicap snel kunnen worden geïdentificeerd, zodat zij kunnen beschikken over toegankelijke huisvesting en geïndividualiseerde ondersteunende diensten;
- (b) om risicobeheersing bij rampen volledig toegankelijk en handicap-inclusief te maken, overeenkomstig het Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030;
- (c) om te zorgen voor zinvol overleg met en betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap bij het ontwerp en de uitvoering van strategieën voor risicobeperking bij rampen en humanitaire hulpprogramma's.

Gelijkheid voor de wet (art. 12)

11. Gelieve informatie te verstrekken over:

- a) Maatregelen die zijn genomen om ervoor te zorgen dat de wetgeving van de Staat die Partij is en de uitvoering daarvan, met inbegrip van de onlangs herziene wet van 17 maart 2013, het recht op gelijke erkenning voor de wet en het recht op ondersteunde besluitvorming waarborgen;
- b) Concrete maatregelen die zijn genomen om personen met een handicap ondersteuning te bieden bij de besluitvorming, in overeenstemming met de General Comment nr. 1 (2014) van het Comité over gelijke erkenning voor de wet, met inbegrip van de beschikbaarstelling van financiële en personele middelen voor vredesrechters;
- c) Opleiding van alle actoren op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau, met inbegrip van ambtenaren, rechters en maatschappelijk werkers, over de verplichtingen van de Staat die Partij is bij het Verdrag, in het bijzonder in het kader van artikel 12.

Toegang tot de rechter (art. 13)

12. Gelieve informatie te verstrekken over de maatregelen die op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau zijn genomen om:

- a) regelmatig opleidingen over de rechten van personen met een handicap en het mensenrechtenmodel van handicaps te geven aan personeel dat werkzaam is in de justitiële sector, met inbegrip van advocaten, officieren van justitie, rechters en gerechtsmedewerkers;
- b) individuele behoeften te beoordelen en geïndividualiseerde steun te verlenen aan gedetineerden met een handicap, en ervoor te zorgen dat de relevante informatie voor hen toegankelijk is, zodat zij aan gerechtelijke procedures kunnen deelnemen;
- (c) procedurele aanpassingen te bieden aan personen met een handicap in gerechtelijke procedures. Gelieve informatie te verstrekken over het aantal beschikbare doventolken, de fysieke toegankelijkheid van de gerechtsgebouwen en de beschikbaarheid van officiële informatie in toegankelijke formaten, waaronder braille en Easy Read.

Vrijheid en veiligheid van de persoon (art. 14)

13. Gelieve informatie te verstrekken over de maatregelen die zijn genomen om de wettelijke bepalingen te herzien die vrijheidsbeneming op grond van een handicap mogelijk maken, met inbegrip van de wet van 5 mei 2014 en de wet op de geestelijke gezondheid van 1990, en om ervoor te zorgen dat de verstrekking van gezondheidsdiensten, met inbegrip van alle geestelijke gezondheidszorgdiensten, gebaseerd is op de vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokken personen.

14. Gelieve informatie te verstrekken over het standpunt van de Staat die Partij is bij de besprekingen over de goedkeuring van het ontwerp van een aanvullend protocol bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de waardigheid van de mens met betrekking tot de toepassing van de biologie en de geneeskunde, getiteld "De bescherming van de rechten van de mens en de waardigheid van personen met een psychische stoornis met betrekking tot onvrijwillige plaatsing en onvrijwillige behandeling", gezien het feit dat het ontwerp van een aanvullend protocol in strijd is met verschillende bepalingen van het Verdrag.

Vrijwaring van foltering of wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (art. 15)

15. Gelieve informatie te verstrekken over de maatregelen die zijn genomen om het gebruik van fysieke en chemische dwangmaatregelen en van isolement en andere praktijken zonder instemming ten aanzien van personen met een verstandelijke of psychosociale handicap af te schaffen, in het bijzonder personen die nog steeds in psychiatrische ziekenhuizen en andere instellingen verblijven.

Vrijheid van uitbuiting, geweld en misbruik (art. 16)

16. Gelieve informatie te verstrekken over:

- a) maatregelen om personen met een handicap, met name vrouwen, kinderen en ouderen met een handicap, te beschermen tegen uitbuiting, geweld en misbruik, met inbegrip van alle vormen van huiselijk en institutioneel geweld;
- b) de vaststelling van protocollen voor de vroegtijdige opsporing van geweld, met name in institutionele contexten, voor het bieden van procedurele voorzieningen om getuigenissen van slachtoffers te verzamelen, voor de vervolging van degenen die verantwoordelijk zijn voor gewelddelicten en voor het soort schadeloosstelling dat personen met een handicap die het slachtoffer zijn van geweld ontvangen.

Bescherming van de persoonlijke integriteit (art. 17)

17. Gelieve aan te geven welke maatregelen zijn genomen om behandeling zonder instemming, met inbegrip van gedwongen sterilisatie, bij personen met een handicap te verbieden en te voorkomen en om interseksuelen te beschermen tegen het ondergaan van onnodige conversiechirurgie.

Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij (art. 19)

18. Gelieve informatie te verstrekken over:

- a) maatregelen om op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau actieplannen voor personen met een handicap uit te voeren om ervoor te zorgen dat personen met een handicap het recht op zelfstandig wonen genieten en in de maatschappij worden opgenomen, en om plannen uit te voeren om wachtlijsten voor de toegang tot persoonlijke assistentiebudgetten en andere diensten en ondersteuning weg te werken;
- b) maatregelen die zijn genomen om een doeltreffende deinstitutionaliseringstrategie ten uitvoer te leggen, met een duidelijk tijdschema, voor alle personen die in de instellingen wonen. Vermeld het aantal personen met een handicap dat tot nu toe is gedeinstitutionaliseerd en geef details over hun huidige situatie;
- c) maatregelen die zijn genomen om alle personen met een handicap in staat te stellen op voet van gelijkheid met anderen hun recht op vrije keuze van verblijf te genieten en toegang te krijgen tot een volledig scala van thuis- en andere gemeenschapsdiensten voor het dagelijks leven, met inbegrip van persoonlijke bijstand;
- d) het gebruik van de Europese structuur- en investeringsfondsen en nationale fondsen voor persoonlijke bijstand en zelfstandig wonen. Gelieve nauwkeurige gegevens te vermelden, in absolute en relatieve cijfers, over de verstrekte middelen.

Persoonlijke mobiliteit (art. 20)

19. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

- (a) om de persoonlijke mobiliteit van alle personen met een handicap op alle gebieden van het leven te vergemakkelijken, onder meer door individuele ondersteuning en aanpassing van de omgeving;
- (b) om ervoor te zorgen dat personen met een handicap en hun gezinnen toegang hebben tot de persoonlijke mobiliteitshulpmiddelen, -tools en andere ondersteunende technologieën die zij nodig hebben.

Vrijheid van mening en meningsuiting en toegang tot informatie (art. 21)

20. Gelieve informatie te verstrekken over:

- (a) of de autoriteiten op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau officiële informatie in alle toegankelijke formaten verstrekken;
- (b) opleidingsprogramma's voor dovertolken en maatregelen om ervoor te zorgen dat personen met een handicap toegang hebben tot openbare informatie en de massamedia in alle toegankelijke en bruikbare formaten, waaronder braille, gemakkelijk leesbare en eenvoudige taal, en door middel van doofblinde vertolking, gebarentaal, audiobeschrijving en bijschriften.

Eerbiediging van huis en gezin (art. 23)

21. Geef informatie over concrete maatregelen:

- (a) om steun te verlenen aan ouders van kinderen met een handicap, met name moeders, die vaak stoppen met werken om voor hun kinderen te zorgen;
- (b) om ervoor te zorgen dat personen met een handicap hun rechten kunnen uitoefenen en hun verantwoordelijkheden met betrekking tot ouderschap en adoptie van kinderen of soortgelijke instellingen op voet van gelijkheid met anderen kunnen vervullen;
- (c) om ervoor zorgen dat personen met een handicap toegang hebben tot leeftijdsgerichte informatie en voorlichting over seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, met inbegrip van gezinsplanning.

Onderwijs (art. 24)

22. Gelieve informatie te verstrekken over:

- a) maatregelen om in alle gemeenschappen van de Staat die Partij is, een coherente en inclusieve onderwijsstrategie aan te nemen en uit te voeren, teneinde het parallelle onderwijsstelsel, met inbegrip van het bijzonder onderwijs, om te vormen tot een hoogwaardig, inclusief stelsel dat alle kinderen met een handicap steun biedt binnen het reguliere stelsel, met inbegrip van kinderen met een verstandelijke handicap. Gelieve informatie te verstrekken over de benchmarks, basislijnen en indicatoren die voor de strategie worden gebruikt, en over de middelen die voor de uitvoering ervan zijn toegewezen;
- (b) de financiële, materiële en personeelsmiddelen die beschikbaar zijn om geïndividualiseerde steun te verlenen aan studenten met een handicap, en over de toepasselijke toegankelijkheidsnormen in het kader van inclusief onderwijs;
- (c) Maatregelen ter bevordering en aanmoediging van de opleiding en aanwerving van leerkrachten met een handicap.

Gezondheid (art. 25)

23. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

- a) om ervoor zorgen dat de faciliteiten en diensten voor gezondheidszorg, met inbegrip van gespecialiseerde diensten, toegankelijk en betaalbaar zijn voor alle personen met een handicap;

- b) om gezondheidswerkers en ondersteunend personeel op te leiden over het mensenrechtenmodel van handicaps en over maatregelen die zijn genomen om een einde te maken aan discriminerende en negatieve houdingen en stereotypen ten aanzien van personen met een handicap, met name personen met psychosociale of verstandelijke handicaps.

Revalidatie en rehabilitatie (art. 26)

24. Gelieve informatie te verstrekken over de maatregelen die zijn genomen om ervoor te zorgen dat de habilitatie- en revalidatiediensten:

- a) zodanig ontworpen en uitgevoerd zijn dat personen met een handicap in staat worden gesteld een zo groot mogelijke onafhankelijkheid, volledige fysieke, mentale, sociale en beroepsbekwaamheid en volledige integratie en deelname aan alle aspecten van het leven te bereiken en te behouden;
- b) toegankelijk en betaalbaar zijn en ervoor zorgen dat zij op niet-discriminerende basis en in overeenstemming met het mensenrechtenmodel van handicaps aan personen met een handicap worden verstrekt.

Werk en werkgelegenheid (art. 27)

25. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

- a) om programma's ter verhoging van de arbeidsparticipatie van personen met een handicap, met name vrouwen met een handicap, zowel in de private als in de openbare sector verbeteren;
- b) om voor personen met een handicap de stap van werkloosheid of werk in beschutte werkplaatsen naar een baan op de open arbeidsmarkt vergemakkelijken;
- c) om belemmeringen en discriminatie van personen met een handicap bij de aanwerving en op de werkplek aan te pakken, met inbegrip van gevallen waarin er sprake is van een gebrek aan redelijke aanpassingen;
- d) om zich aan het Verdrag te houden bij de tenuitvoerlegging van doelstelling 8.5 van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling.

Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming (art. 28)

26. Beschrijf de maatregelen die zijn genomen:

- a) om mainstreaming van handicaps in de strategieën voor armoedebestrijding en het terugdringen van dakloosheid te realiseren. Gelieve bijzondere aandacht te schenken aan de situatie van vrouwen, kinderen en ouderen met een handicap;
- (b) om ervoor zorgen dat sociale bescherming en ondersteunende diensten worden verleend aan personen met een handicap, rekening houdend met de extra kosten die voortvloeien uit handicaps;
- c) om de huidige achterstand bij de indiening van aanvragen voor sociale beschermingsmaatregelen bij de Directie-generaal Personen met een handicap van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid weg te werken.

Participatie aan het politieke en openbare leven (art. 29)

27. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

- a) om het recht van alle personen met een handicap, met inbegrip van personen met een verstandelijke of psychosociale handicap, op deelname aan het politieke en openbare leven te waarborgen. Voeg informatie toe over de herziening van wettelijke bepalingen, zoals artikelen 492 en 497 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 7 van het Kieswetboek, die voorzien in de schorsing van het stemrecht op grond van een handicap;
- b) om ervoor te zorgen dat de stemomgeving en het stemmateriaal volledig toegankelijk zijn en dat de maatregelen ten behoeve van kiezers met een handicap de geheimhouding van de stemming respecteren;

c) om ervoor te zorgen dat personen met een handicap, in het bijzonder vrouwen met een handicap, effectief vertegenwoordigd zijn in de politieke en openbare besluitvormingsfuncties op federaal, regionaal en gemeenschapsniveau.

Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport (art. 30)

28. Gelieve informatie te verstrekken over de genomen maatregelen:

- a) ter verbetering van de toegankelijkheid van sportfaciliteiten, musea, cultureel en natuurlijk erfgoed en andere plaatsen die van belang zijn voor het culturele leven van personen met een handicap;
- b) voor de tenuitvoerlegging van het Verdrag van Marrakesh tot bevordering van de toegang tot gepubliceerde werken voor personen die blind zijn, visueel gehandicapt of anderszins een leeshandicap hebben.

C. Specifieke verplichtingen (art. 31-33)

Statistieken en gegevensverzameling (art. 31)

29. Gelieve geactualiseerde informatie te verstrekken over de maatregelen die de Staat die Partij is heeft genomen om de verzameling, analyse en verspreiding van gegevens over de rechten van personen met een handicap te systematiseren, om het overheidsbeleid beter uit te stippelen en om de beleidsmaatregelen van de overheid op te splitsen, onder meer naar geslacht, leeftijd, etnische afkomst, aard van de handicap, onderwijs- en arbeidsstatus en de rechten inzake sociale bescherming, waarbij in het bijzonder rekening moet worden gehouden met de Washington Group Short Set of Questions on Disability.

Internationale samenwerking (art. 32)

30. Gelieve informatie te verstrekken over de maatregelen die de Staat die Partij is heeft genomen om ervoor te zorgen dat al zijn internationale ontwikkelingsprogramma's en -activiteiten rekening houden met en toegankelijk zijn voor alle personen met een handicap. Gelieve rekening te houden met het verband tussen de effectieve tenuitvoerlegging van het Verdrag en de Agenda voor duurzame ontwikkeling voor 2030.

Nationale uitvoering en controle (art. 33)

31. Gelieve informatie te verstrekken over:

- a) de coördinatie en samenwerking tussen de aangewezen contactpunten in verschillende regio's en gemeenschappen;
- b) het mandaat en de personele, financiële en technische middelen van Unia (het Interfederaal Gelijkekansencentrum), dat uit hoofde van artikel 33, lid 2, van het Verdrag is aangewezen als het onafhankelijke toezichtmechanisme;
- c) maatregelen die zijn genomen om de volledige en doeltreffende deelname van personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties aan de uitvoering van en het toezicht op het Verdrag te waarborgen.